

Na dnešním výletě zavítáme do končin, kde vládou letadla. Budeme mít takřka na dosah po celou dobu putování, ale budeme si jich všimnout pouze okrajově. Hlavní náplní výletu je přece seznámit se s dalšími zajímavými místy v okolí hlavního města. Proto se dopravíme, nejlépe od metra A „Dejvická“, do Přední Kopaniny, kam jezdí autobusové linky č. 214 a 312. Přední Kopanina je součástí hlavního města. Její historie sahá do dávných dob, byť poprvé je zmiňována k roku 1285. Ale krásná románská rotunda sv. Máří Magdalény, kterou

Pod křídly letadel

stála na ruzyňském letišti. Zamáváme jim na pozdrav a svižně dokráčíme na lesní křižovatku u sv. Juliány (1,5 km). K místu se váže pověst o tom, že leprá děva byla zde přepadena padouchem s nekalými úmysly. Dívka začala v soudném okamžiku vzývat světici Juliánu. S jejím přispěním se vymanila ze spárů vyvrhelova bez poskvrny. V letech 1679 a 1734 tu byly sv. Juliáně vztyčeny dva pomníčky, leč časem byly velice poničeny. Pro další část pochodu si na rozcestí vybereme červenou značku ukazující do Tuchoměřic. Společně s ní sestoupíme svahem do údolí, kde překročíme po můstku Kopaninský potok a lehce vystoupíme k lesu, jímž projdeme k části Tuchoměřic zvané Pastviště nebo též Pastviště. S prvními domky turistická značka uhýbá vpravo za lučnický

potok a dále měří vlevo do centra obce. Tuchoměřice jsou uváděny k roku 1301. V 16. století byly významným střediskem českých bratří. V obci dojde nejprve ke kostelu církve československé husitské z 20. století. Od něho odbočíme vpravo a mírně zdvihající se okresní silnice nás dovede k rozsáhlému historickému objektu, jenž je dominantním celým obci. Původně zde stála tvrz, jež byla přebudovaná v 16. století na zámek. V letech 1621 – 1773 byl ve vlastnictví jezuitů, kteří jej ve druhé polovině 17. století přetvořili na barokní rezidenci s klášterem, do něhož byl v tomtéž období zakomponován i kostel sv. Víta s cenným inventářem. Později bývala v objektu nemocnice, dnes je sídlem řeholní komunity „Clemis neuf“ (Nová cesta). Nad ním v křižovatce je rozcestník turistických tras (3 km). Od něho se dáme vlevo po zelené značce na Lidice. Míjíme budovu bývalého špýcharu z roku 1711 sloužící nyní dílem jako hotel a restaurace. Za špýcharem opouštíme Tuchoměřice a po silnici podél novodobých skladů firmy FM Logistic přijdeme k železniční zastávce (1 km). Před námi na obzoru vidíme kladenské ocelárny. Za koleji odbočíme na první křižovatce z okresní silnice vpravo na místní komunikaci. Projdeme kolem cvičiště psů ministerstva vnitra a vsí Černočičky. Původní ves Černočičky se rozkládala o něco dále, v okolí románského kostelíka sv. Vavřince (2 km). V 16. století však zanikla. Zůstal jen osamocný kostelík, původně románská stavba z poloviny 12. století, jenž byl několikrát přestavován. V rámci oprav v roce 1901 byly objeveny gotické nástěnné malby. Kousek od kostelíka se vypíná vršíček nazývaný Čičovický kamýk. V povzdálí na něm pozorujeme odkrytý geologický útvar tvořený bulizňky, slepenci a pískovci. Zelená značka nás nyní doprovodí k blízkosti čerpací stanice, kde opatrně přejdeme křižovatku a podejdeme silniční most. Poté pokračujeme rovně do Středokluk (2 km). Středokluky jsou vsí uváděnou roku 1316. Jádrem obce okolo kostela sv. Floriána z let 1719 – 1721 má doposud selský ráz umocněný architekturou barokních státek a sochami z okruhu M. B. Brauna. Zajímavý je též objekt dřívější poštovní stanice, empírová budova z roku 1830. Ze Středokluk jdeme nadále po zelené značce doprovázeni Dolanským potokem. Projdeme hezkou vesničku Běloky s kaplí sv. Floriána z roku 1838 a dojdeme do Makotřas (1,5 km). Makotřasy jsou význačnou archeologickou lokalitou. Na počátku šedesátých let 20. století při stavbě komunikace na Kladno a Slaný tu byly odhaleny zbytky osídlení lidu keramiky nálevkovitých pohárů z údobí zhruba kolem 3500

let př. n. l. Krom toho, že zde archeologové našli nejstarší doklady o zpracování kovů na našem území, spadající do eneolitu – pozdní doby kamenné, byl taktéž v makotřaské lokalitě objeven pozoruhodný pravoúhlý objekt o stranách 360 kroků.

se také stalo. Po Lidicích zůstala jen holá pláň. Z počtu 503 obyvatel se po válce navrátilo do vlasti pouhých 160. Vláda Československé republiky rozhodla ihned v roce 1945 o výstavbě nových Lidic, které byly poté 15 let budovány nedaleko nad rybníkem.

Rotunda sv. Máří Magdaleny v Přední Kopanině

máme před sebou, pochází již z první poloviny 12. století. Tvoří jí okrouhlá loď a kruhová apsida. V západním průčelí je hranolová věž se dvěma řadami oken dělených sloupkem. Na stavbu kostelíka byla jako materiál použita opuka, která se těžila v místním lomu, kde je viditelný odkryv tohoto kamene. Lom je přírodní památkou. Zdejší ložiska společně s opukou z Bílé hory byly věhlasné a prosluly jako stavivo románské Prahy. Proti zastávce autobusu je barokní hospodářský dvůr z poloviny 17. století. Byl vybudován na místě tvrze. My se od zastávky autobusu vydáme po žluté turistické značce. Po pár metrech sjedeme ze silnice vlevo a za posledními kopaninskými domky kráčíme okrajem háje dlouhou rovinkou. V nízké výši nám nad hlavami přelétávají letadla různých společností, aby při-

stála na ruzyňském letišti. Zamáváme jim na pozdrav a svižně dokráčíme na lesní křižovatku u sv. Juliány (1,5 km). K místu se váže pověst o tom, že leprá děva byla zde přepadena padouchem s nekalými úmysly. Dívka začala v soudném okamžiku vzývat světici Juliánu. S jejím přispěním se vymanila ze spárů vyvrhelova bez poskvrny. V letech 1679 a 1734 tu byly sv. Juliáně vztyčeny dva pomníčky, leč časem byly velice poničeny. Pro další část pochodu si na rozcestí vybereme červenou značku ukazující do Tuchoměřic. Společně s ní sestoupíme svahem do údolí, kde překročíme po můstku Kopaninský potok a lehce vystoupíme k lesu, jímž projdeme k části Tuchoměřic zvané Pastviště nebo též Pastviště. S prvními domky turistická značka uhýbá vpravo za lučnický

Sousoší Lidické děti

Orientace objektu a jeho součástí je z astronomického hlediska zaměřena na východ slunce o letním slunovratu, západ slunce o zimním slunovratu, severní východ Měsíce a další nebeské jevy. Vědci proto soudí, že se jedná o pravěkou „observatoř“. Pokud tomu tak je, je starší než věhlasný Stonehenge v Anglii, které jsou známé jako ves písemně potvrzeny k roku 1318. Spěcháme asfaltovou cestou proti toku Lidického potoka až ke hřbitovu (1,5 km). Jsme v místech, kde na mírném svahu u potoka stávala obec Lidice, která byla více jak 600 let prakticky neznámým pojmem. Nejstarší písemná památka o vsi se váže k roku 1309. Do podvědomí lidstva se jméno Lidice dostalo jako moment tragické události, která se zde odehrála 10. června 1942. Vykonstruovaná spojitost atentátu na zastupující říšského protektora R. Heydricha s rodinou Horákových a Stržbrných z Lidic zavládla záminku pro krutou odplatu. Dne 9. června K. H. Frank, na podkladě zjištěných kladenského gestapa, vydal s požehnaním Berlína rozkaz o příštím vývoji události: muži budou zastřeleni, ženy a děti odvezeny do koncentračních táborů nebo dány na poněmčení, vesnice bude vypálena, rozbořena, včetně kostela sv. Martina z roku 1352 i hřbitova, a srovnána se zemí. A tak

Prostor původní obce byl přeměněn na pietní park a prohlášen za národní kulturní památku. Zelená značka nás provádí tímto územím. Setkáváme se základy zničených objektů. Na místě Horákovy statku se tyčí dřevěný kříž s trnovou korunou a pod ním je hromadný hrob 173 mužů ve věku 14 – 84 let. Parkovým chodníčkem projdeme kolem několika soch českých sochařů, např. K. Lidického, z nichž nás nejvíce zaujme sousoší Lidické děti v počtu 82 figur od M. Uchytilové a J. V. Hampla. Sousoší vznikalo v letech 1969 až 2000. V horní části parku jsou v záhonech vysázeny ruže, které symbolicky spojují starou a novou obec. Takto dojdeme až k muzeu (1 km). To doznalo v posledních letech četných změn včetně rekonstrukce, se kterou vyváženo dobově překonané tendence ideologické chápání lidické události, na kterou bylo v tomto duchu ze setvačnosti pohledová nespravedlivě i po roce 1989. Expozice je nyní doplněna o nová historická fakta včetně promítání autentických dokumentů. Muzeum bude 10. 6. letošního roku slavnostně znovuotevřeno. Totéž tečka za dnešním výletem. Po prohlídce muzea už jen vystoupíme z celého pietního areálu, přejdeme parkoviště, překonáme silnici a na autobusové zastávce vyčkáme spoje do Prahy. Trasa je lehká a měří cca 13,5 km.

Pavel Čornej

Balzám KRÍŽOVKA O CENY

Rodinka tráví víkend na chatě, daleko od lidí. V noci přijdou na ženu náhlé bolesti a začíná rodit. Otec se ujme role porodníka a malý Jiříček dostal za úkol svítit baterkou, protože chata je bez proudu. Když přišlo miminko na svět, tatínek ho zkušeně plácl po zadečku. To už Jiřík nevydrží a volá: „Správně, tatí, jen mu dej! Ať tam (viz tajenka)!“

Křížovku poskytl Vydavatelství Balzám - vydavatel křížovkářského měsíčníku o ceny.

PIVOVARY STAROPRAMEN

Úspěšní luštitelé získají pivní ceny od společnosti Pivovary Staropramen. Pivovary Staropramen jsou druhým největším výrobcem piva v České republice a svým zákazníkům nabízejí nejširší portfolio pivních značek. To tvoří značky Staropramen - Ležák, Granát, Světlý, Černý, Braník, Ostravar a pivní speciály Velvet a Kelt. Nabídka doplňují belgická piva Stella Artois, Hoegaarden, Leffe a Belle-Vue Kriek. Společnost provozuje také vlastní síť značkových hospod Staropramen. Nejznámější je hospoda Potrefená husa, kterou můžete navštívit již v osmi městech.

Více informací najdete na: www.pivovary-staropramen.cz.

PIVOVARY STAROPRAMEN

- Výherci z minulého čísla:**
- Dana Veselá**
Hlavní 85
Třebotov
  - Anna Horáková**
Sídliště 1075
Radotín
  - Lusie Široká**
Žitavského 549
Zbraslav

V případě, že se chcete zúčastnit slosování o věčné ceny, zašlete nebo doneste vyluštěné znění tajenky vepsané do ústřížku pod křížovkou. Ústřížek odstříhnete a doručte na adresu redakce: V. Balého 23, 153 00 Praha - Radotín. Na obálku napište heslo KRÍŽOVKA, kontaktní adresu nebo telefonní číslo. Do slosování budou zařazeni pouze úspěšní luštitelé tajenky. Výherci si svojí výhru mohou převzít na adrese redakce. Ústřížky s vyluštěným textem budou zařazeny do slosování, pokud dojdou do redakce nejpozději do 5.6.2006.

Pomůcka: Are, lke, jin, von	Plutím se dostat proudem níže	1. DÍL TAJENKY	Svalový okraj úst	Značka arzenu	Oddily jdoucích vojáků	Subtropický strom i plod	Německá předložka (od, z)	Zkratka jednotky abvoit	Otec	Opětování (z latiny)
Rídit jako správce										
Přítis solit										
Nalévat				Čínská dělková míra Nemluvit pravdu				Značka telluru Pohutka k činu		
Zkratka obchodní školy			Král zvířat Rada stromů				Klid zbraní Ovšem			
Český stát USA					Tropická dřevina Viakénko ve svíce					
Tělesná výchova (slang žáků)						Táta Polní plošná míra				
Český kazatel (upálen 6.7.1415)		Sicilská sopka Založit (stranu)					Přezdívká gen. Eisenhovern Smyčky			
Povel pro koně				Nádoba u studny Plátěné přístěší					2. DÍL TAJENKY	Zdrobnělé mužské jméno
United States (Spojené státy)			Prudký posun Nástavba u římsy					Předložka Fotbalový reprezentant ČR		
Anglický „stav, stát“						Kamův bratr Egypťské božstvo				
	Záchvat Římská bohyně úrody							Avšak Estonské město		
Ochrana potrubí						Český herec Kulturní dům (zkr.)				
Horský štít				Rezivní kovů						
Stovky				Přítomná doba						

Znění tajenky křížovky z minulého čísla: ...minulé vánoce

jméno.....tel. spojení.....

adresa.....

znění tajenky.....

Lékařská poradna

O bolestech hlavy, které nemocného dokážou velmi obtěžovat, ale přímo ho na životě neohrožují (např. migréna či tzv. tenzní bolest hlavy), jsme se již v předchozích kapitolách zmínili (viz. *Noviny P 16 – 10/2004 a 10/2005*). Dnes bychom se věnovali bolestem hlavy, které mohou být nebezpečné. Patří do skupiny tzv. sekundárních bolestí hlavy. To jsou ty, které mají nějaký strukturální podklad, jsou způsobeny konkrétním poškozením mozku či jiných struktur hlavy nebo celkovým postižením organismu. V této skupině se většinou klinický obraz vyvíjí, bolesti se zhoršují a přivedou nemocného k lékaři. Někdy ovšem pozdě... Ze sekundárních bolestí hlavy patří k nejzávažnějším různé typy cévních onemocnění mozku, úrazy mozku nebo poúrazové komplikace, infekce nebo nitrolební nádory.

Akutní úrazy mozku jsou různé tíže a bolest hlavy provází téměř každý z nich. Patří sem lehcí postižení – otrás mozku, který se projevuje krátkodobou poruchou vědomí, nevolností, zvracením a většinou poruchou paměti na děj předcházející úrazu i na období poúrazové. Těžší typ úrazu je zhmoždění mozku, kdy v určité oblasti mozku dojde ke zhmoždění tkáně, často i s prokrvácením ložiska. Může dojít již k vážnější, ačkoli většinou přechodné, poruše různých mozkových funkcí – poruchy hybnosti končetin, porucha řeči, koordinace pohybů, zraku atd. Velmi nebezpečné je krvácení do mozku, kdy do dutiny lebeční, která je pevně omezena lebeční kostí, přibývá další objem tekutiny (krve), zvyšuje se nitrolební tlak a mozek může být tlakem poškozen v místech, které zajišťují životně důležité funkce, jako je dýchání a srdeční akce. To může vést ke smrti. Pacient bývá spavý a méně se reaktivita zornic.

Bolesti hlavy při cévním onemoc-

nění mozku jsou nejčastěji v případě akutní cévní mozkové příhody – tzv. „mrtvice“, způsobené nedostatečným krevním zásobením určité oblasti mozku při ucpaní tepny. Dále jsou to cévní příhody krvácivé, způsobené prokrvácením určité části mozkové tkáně při prasknutí stěny tepny (neúrazovým mechanismem), nejčastěji na podkladě arteriosklerozy mozkových tepen či při zvýšeném krevním tlaku. Průběh obou je obdobný, spolehlivě se dají odlišit jen provedením CT vyšetření mozku (tzv. „tunel“).

Bolesti hlavy při nádorech v oblasti dutiny lební se vyskytují často. Za alarmující se považuje výskyt nového typu bolesti hlavy, který nemizí, zůstává a intenzita kolísá, většinou narůstá. Někdy bývá přítomen pocit nevolnosti nebo nucení na zvracení, porucha nálad, apatie, změna osobnosti. Někdy se jako první projev nádoru objeví i epileptický záchvat.

Naposledy se zmíníme o bolestech hlavy u zánětlivého postižení mozku. Nejčastěji jsou postiženy mozkové obaly – meningitida. V případě současného postižení mozku – meningoencefalitida. S bolestmi hlavy se objevuje teplota, spavost, zvracení, ztuhlost šíje, světloplachost. Tyto stavy je nutno urychleně diagnostikovat a začít antibiotiky.

Důležité:

- při podezření na nebezpečnou bolest hlavy provést zobrazovací vyšetření
- pokud se stal úraz, okamžitě informovat lékaře
- pokud se objeví náhle vzniklá porucha hybnosti na polovině těla, je třeba zajistit co nejrychleji transport do nemocnice
- při náhle vzniklé silné bolesti hlavy se zvracením, která se objeví poprvé v životě, je třeba ihned vyhledat lékaře
- nepodeceňujte ani slabší bolest hlavy, která nemizí a trvá více než 2 dny.

MUDr. Hana Fučíková